

מנה בדת

שינון הדף היומי בדרך קצרו

לע"צ הגאון רבי משה מרדכי בן ר'
יצחק הלוי שולזינגר זצוק"ל
הערוכת והנצחת טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 138 פרשת עקב תשפ"ב

כתובות מו-נב

הקידושין מדוע שהכסף ילך אליה, ואין לומר שבנערה שיש לה יד היא תקדש עצמה ותקח את הכסף שיש ללמוד מהפסוק **בנעוריה בית אביה** שכל שבח נעורים לאביה, ומה שרוב הונא אמר בשם רב שמעשה הבת לאב לומדים מהפסוק **וכי ימכור איש את בתו לאמה** שכמו שאמה מעשה ידיה לאדונה כך הבת מעשה ידיה לאביה, והוא לא למד מהפסוק **בנעוריה** כי הוא מדבר בהפרת נדרים, ולא לומדים משם כי לא לומדים ממון מאיסור, ואין לומר שנלמד מקנס כי לא לומדין ממון מקנס, ואין ללמוד מבשת ופגם כי אביה שייך בהם אלא מסתבר שהפסוק בא למעט יציאה כמותה, ואף שאין דומה יציאה מהאדון ליציאה מהאב שהרי מהאדון היא יוצאת מיד ואילו מהאב היא עדיין חסירה יציאה לחופה, יש לומר שלגבי הפרת נדרים היא כבר יצאה מרשותו ששנינו שנערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה.

שטר וביאה הן של האב שכתוב והיתה לאיש אחר והוקשו ההיות אחד לשני.

דף מז האב זכאי במציאת בתו משום איבה.

האב זכאי במעשה ידי בתו כדברי רב הונא בשם רב שלומדים מהפסוק **וכי ימכור איש את בתו לאמה** שכמו שאמה מעשה ידיה לאדוניה כך מעשה ידי הבת לאב, ואין לומר שהוא זוכה רק בשל קטנה שנמכרת אך לא בשל נערה, שהרי האב יכול למסור את בתו נערה לנישואין למרות שהוא מבטל אותה ממעשה ידיה, ורב אחאי מקשה שיתכן שנותן לה את מה שהפסיד אותה, או שמסרה לחופה בלילה או בשבתות ויו"ט שאין ביטול מלאכה, אלא כיון שלקטנה לא צריך פסוק כיון שיכול למכרה ק"ו מעשה ידיה אלא הפסוק מלמד לנערה.

האב זכאי בהפרת נדריה שכתוב **בנעוריה בית אביה**.

האב מקבל גיטה שכתוב **ויצאה והיתה ומקישים** הויה ליציאה.

שנינו בברייתא שאין האב אוכל פירות בחיי בתו ור' יוסי בר' יהודה סובר שהאב אוכל פירות בחיי בתו, וסברת ת"ק שתקנו פירות לבעל שאל"כ הוא ימנע ולא יפדנה אך האב בכל מקרה יפדנה, ור' יוסי בר' יהודה סובר שגם האב לא יפדנה שהוא יאמר שיש לה כיס מונח שתפדה בו.

שנו בברייתא שאם האב פסק לבתו פירות כסות וכלים שיבואו עמה מביתו לבית בעלה אם מתה לא זכה בהם הבעל, ור' נתן סובר שהבעל זוכה בדברים אלו, ולכאורה נחלקו במחלוקת ר"א בן עזריה וחכמים שלחכמים אם התאלמנה או התגרשה בין מהאירוסין ובין מהנישואין גובה את הכל, ולר"א בן עזריה מן הנישואין גובה את הכל, אך מהאירוסין לבתולה מאתים ולאלמנה מנה **עמוד ב** שהרי כתב לה על מנת לכנסה, וא"כ לר"א בן עזריה לא זכה בפירות ולחכמים זכה, ויש לומר שב' השיטות נחלקו בדעת ר"א בן עזריה ומי שאומר לא זכה זה כדבריו, ומי שסובר זכה שר"א בן עזריה דיבר רק במה שמגיע ממנו אליה כי כתב לה על מנת לכנסה, אך מה שמגיע ממנה אליו גם ר"א בן עזריה מודה שהיא נותנת בשביל קירוב נישואין.

שנו בברייתא שרבנן תקנו מזונות תחת מעשה ידיה וקבורתה תחת כתובתה לפיכך בעל אוכל פירות ולכאורה קודם לא מוזכר פירות אלא חסר בברייתא ויש לפרש שתקנו מזונות תחת מעשה ידיה ופדיתה תחת פירות וקבורתה תחת כתובתה, לכן בעל אוכל פירות והחידוש הוא שלא נאמר שלא יאכלום אלא יניחום שלא ימנע מלפדותה, קמ"ל שעדיף לה כך שמא לא יספיקו מעשה ידיה לפדיונה, ואין לומר להיפך שהמזונות תחת פירות כמו שאמר שאביי שתקנו מצוי למצוי ולא ממצוי לשאינו מצוי.

רבא אומר שיש תנא בברייתא שסובר שמזונות הם דאורייתא שמהפסוק **שארה** לומדים לרבות מזונות, וכמו שכתוב **ואשר אכלו שער עמי, כסותה כשמשמעו, עונתה העונה** הכתובה

דף מו רב פפא מבאר שמה שכתוב בברייתא בעל לוקה היינו לוקה בממון וגם זה נקרא מלקות ששנינו בערכין שהאומר חצי ערכי עלי נותן חצי ערכו, ור' יוסי בר' יהודה אומר לוקה ונותן ערך שלם, ולכאורה מדוע נקרא שלוקה, וביאר רב פפא שהכוונה שלוקה בערך שלם שגזרו באומר חצי ערכי משום האומר ערך חציי עלי שיש בו אבר שהנשמה תלויה בו.

שנינו בברייתא שמוענשו לומדים ממון ומויסרו לומדים מלקות, ואמנם ממון כתוב מפורש בפסוק **וענשו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה**, ומה שויסרו זה מלקות אמר ר' אבהו שלומדים ויסרו מויסרו של בן סורר, ובן מבין הכות הרשע.

ר"א אומר שלומדים אזהרה למוציא שם רע מהפסוק **לא תלך רכיל, ור' נתן לומד מונשמרת מכל דבר רע, ור"א לא למד משם** שהוא למד כמו שדרש ר' פנחס בן יאיר שלא יהרהר אדם אחר אשה ביום כדי שלא יבא לידי טומאה בלילה, ור' נתן לא למד כר"א שהוא דרש את הפסוק לאזהרה לב"ד שלא יהיו קשים לאחד ורכים לאחר.

אם הבעל לא אמר לעדים לבא והם באו מעצמם אינו לוקה ואינו נותן ק' סלעים, ומ"ש לעיל שהיא זוממיה מקדימים לבית הסקילה ולכאורה לא שייך להרוג אותה ואת זוממיה אלא הכוונה היא או זוממיה, ומשמע שאם אמר לעדים חייב גם כשלא שכרם, ור' יהודה סובר שחייב רק כשישכור עדים, ור' אבהו הסביר שר' יהודה למד גזירה שוה **שימה שימה שם לה עלילות מולא תשימון עליו נשך**, וכמו ששם זה ממון כך מוציא שם רע הוא ממון, וכן אמר ר"נ בר יצחק וכן רב יוסף שצידוני שנה לפני ר"ש שלומדים שימה שימה.

ר' ירמיה הסתפק במקרה ששכר את העדים בקרקע או בפחות משה פרוטה או ששכר את שניהם בפרוטה, ורב אשי הסתפק במקרה שהוציא שם רע על הנישואין הראשונים או על נשואי אחיו, ושאלה זו ניתן לפשוט ממה ששנה ר' יונה שנאמר בפסוק **את בתי נתתי לאיש הזזה ולא ליבם**.

שנו בברייתא שסדר הוצאת שם רע, שבא הבעל לב"ד ואומר לא מצאתי לבתך בתולים אם יש עדים שזינתה תחתיו כתובתה מנה, ואמנם תחתיו היא בת סקילה, ויש להוסיף שהכוונה היא שתחתיו היא בסקילה, ואם זינתה קודם לכן כתובתה מנה, ואם התברר שאין כאן שם רע לוקה ומשלם בין בעל בין שלא בעל, ור"א בן יעקב סובר שרק כשבעל ולדבריו מובן מה שכתוב **ובא עליה ואקרב אליה, אך לת"ק יש לפרש לא מצאתי לבתך בתולים** הכוונה עדים כשרים של בתולים, ולר"א בן יעקב מובן מה שכתוב **ואלה בתולי בתי ות"ק יפרש אלה כשרי בתולי בתי, ולר"א בן יעקב מובן מה שכתוב ופרשו השמלה, ות"ק יפרש** כדברי ר' אבהו שיפרש מה ששם לה, וכן כתוב בברייתא שלת"ק פרשו השמלה הכוונה שבאים עדים של זה ושל זה ובוררים הדבר כשמלה חדשה, ור"א בן יעקב אומר שהכוונה שמלה ממש.

ר' יצחק בר רב יעקב בר גיורי אמר בשם ר' יוחנן שאמנם לענין מכות ועונשים אין הבדל בין ביאה כדרכה לשלא כדרכה אך מוציא שם רע חייב רק כשבעל שלא כדרכה והוציא שם רע על כדרכה, ולכאורה לרבנן חייב גם כשלא בעל ולר"א בן יעקב חייב רק בכדרכה, **עמוד ב** ואכן שלח רב כהנא בשם ר' יוחנן שחייב רק כשבעל כדרכה והוציא שם רע על כדרכה.

משנה האב זכאי בכסף קדושי בתו וכן בשטר ובביאה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה אך אינו אוכל פירות בחייה, ואילו הבעל אוכל פירות וחייב במזונתיה ובפדיתה ובקבורתה, ור' יהודה אומר שאפילו לעני בישראל לא יפחתו מב' חלילין ומקוננת. **גמרא** רב יהודה סובר שהאב זכאי בכסף הקידושין שנאמר **ויצאה חנם אין כסף** שלאדון זה אין כסף אך יש כסף לאדם אחר שהוא אביה, ואין לומר שזה הולך אליה שאם האב מקבל את

בתורה כמו שכתוב **ואם תענה את בנותי**, ור"א סובר ששאר זה עונה וכמו שכתוב **איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות צרוה**, כסותה הוא כמשמעו, ועונתה הכוונה למזונות, וכמו שכתוב **ויענך ירעיבך**,

דף מח ור"א בן יעקב מפרש את הפסוק **שארה כסותה היינו שלפי שארה תן כסותה שלא יתן כסות ילדה לזקנה או של זקנה לילדה ועונתה** שיתן כסות לפי העונות ולא יתן חדשים בימות החמה ושחוקים בימות הגשמים, רב יוסף שנה **שארה** היינו קירוב בשר, שלא ינהג בה מנהג פרסיים שמשמשים בלבושם, וכדברי רב הונא שהאומר איני משמש אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה.

ר' יהודה אומר שלא יפחתו לעני מב' חיליין ומשמע שלת"ק אין צריך, ולכאורה אם הדרך בכך מדוע חלק ת"ק ואם אין הדרך בכך מה סברת ר' יהודה, ויש לומר שנחלקו בדבר שזה דרכו ולא דרכה שת"ק סובר שמה שנאמר שהאשה עולה עמו ואינה יורדת זה דוקא מחיים ולא לאחר מיתה, ולר' יהודה זה גם לאחר מיתה, ואמר רב חסדא בשם מר עוקבא שהלכה כר' יהודה.

עוד אמר רב חסדא בשם מר עוקבא שמי שהשתטה, ב"ד יורדים לנכסיו וזנים ומפרנסים את אשתו ובניו ובנותיו וגם דבר אחר, והקשה רבינא ששנינו במי שהלך למדינת הים שיוורדים לנכסיו וזנים ומפרנסים את אשתו ולא בניו ובנותיו ודבר אחר, אמר לו רב אשי וכי אין חילוק בין יוצא לדעת ליוצא שלא מדעת, ורב חסדא ביאר שדבר אחר הכוונה לתכשיט, ורב יוסף מבאר שזה צדקה, ולרב חסדא כ"ש שיתנו צדקה ולרב יוסף תכשיט כן נותנים עבורה שלא נח לו שתתנוול.

רב הונא אומר שמי שהלך למדינת הים ומתה אשתו ב"ד יורדים לנכסיו וקוברים אותה לפי כבודו, ולכאורה משמע שלא לפי כבודה, ויש לומר שהכוונה אף לפי כבודו שעולה עמו ואינה יורדת אף לאחר מיתה.

רב מתנה אומר שאם אמר הבעל כשמת שאם מתה לא תקברוה מנכסיו שומעים לו, ולכאורה גם כשלא אמר אין היורשים חייבים כי הנכסים נפלו להם, אלא כוונת רב מתנה שהוא אומר שלא יקברו אותו מנכסיו ולא שומעים לו שאין לו כח להעשיר בניו ולהפיל עצמו על הציבור.

משנה לעולם הנערה ברשות האב אחר אירוסיה **עמוד ב** עד שתכנס לרשות הבעל לנישואין וכן מיד כשמסר האב לשלוחי הבעל, אך אם האב הלך עם שלוחי הבעל או ששלוחיו הלכו אתם היא ברשות האב, וכשמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל היא עברה לרשות הבעל. **גמרא** המשנה מחדשת להוציא ממשנה ראשונה שכשהגיע זמן נישואין ולא נישאו אוכלת משלו ואף בתרומה, קמ"ל שהוא מאכילה רק כשהיא ברשותו.

דעת רב שמסירת האב לרשות הבעל היא לכל חוץ מתרומה, ולרב אסי אף לתרומה, ורב הונא או חייא בר רב אמר לרב אסי שכתוב לעולם היא ברשות האב עד שתכנס לחופה, ואמר רב שלא ילכו אחר ההיפך שרב אסי יכול לתרץ שהמסירה היא הכניסה לחופה, שמואל אומר שמסירה לרשות הבעל היא לענין ירושה, ור"ל אומר לכתובתה, ולכאורה הכוונה שאם מתה יורשה וא"כ זה כשמואל, ורבינא מבאר שהכוונה שכתובתה מאחר מנה, ור' יוחנן ור' חנינא סוברים שהמסירה מועילה גם לתרומה, ויש להוכיח מברייתא שאם הלך האב או שלוחיו עם שלוחי הבעל או שנכנסה עמו לחצר בדרך ללון אף שכתובתה בבית בעלה אם מתה אביה יורשה, ואם מסר האב או שלוחיו לשלוחי הבעל או שנכנסה עמו לחצר בדרך לשם נישואין, אף שכתובתה בבית אביה אם מתה הבעל יורשה, וכ"ז ליורשה אך לתרומה אינה אוכלת עד שתכנס לחופה, וזה תיובתא לכל האמוראים.

יש להקשות בדברי הברייתא שכתוב נכנסה עמו ללון אינה נשואה ומשמע שאם נכנסה בסתם היא נשואה, ובסיפא כתוב שאם נכנסה לשם נישואין היא נשואה ומשמע שבסתמא היא לא נשואה, ומבאר רב אשי שהמשנה מדברת בסתם אלא

שברישא מדובר בחצר שלה שסתמא זה ללון, ובסיפא מדובר בחצר שלו ובסתם נכנסה לשם נישואין.

שנינו בברייתא שאם זינתה אחר שמסר האב לשלוחי הבעל היא בחנק, ואמר ר' אמי בר חמא שלומדים את זה מהפסוק **לזנות בית אביה** פרט למסר האב לשלוחי הבעל, אך לכאורה נמעט כשנכנסה לחופה ולא נבעלה, אמר רבא שאמי אמר לו שכתוב חופה להדיא שכתוב בפסוק **כי יהיה נערה בתולה מאורשה לאיש**, נערה ולא בוגרת **בתולה** ולא בעולה **מאורשה** ולא נשואה ונשואה ממש כבר ממעטים מולא בעולה, אלא הכוונה שנכנסה לחופה ולא נבעלה,

דף מט אם חזרה לבית אביה אינה חוזרת לענינה הקודם, אמר רבא שאצל ר' ישמעאל למדו זאת מהפסוק **ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה** ולכאורה היא יצאה בכל מקרה מבעלה ואביה אלא שגם אחר שמסר האב או שלוחיו לשלוחי הבעל והתאלמנה בדרך או התגרשה אינו נקרא בית אביה או בית בעלה אלא שכיון שיצאה מרשות האב שעה אחת אינו מפר יותר, ורב פפא אומר שאפשר ללמוד את זה ממה ששנינו במשנה הבא על נערה המאורסה אינו חייב עד שתהיה **נערה בתולה מאורסה והיא בבית אביה**, נערה ממעט בוגרת, **בתולה** ממעט בעולה, **מאורסה** ממעט נשואה, **בבית אביה** ממעט כשמסר האב לשלוחי הבעל, ור"נ בר יצחק מדייק כך ממה ששנינו שהבא על אשת איש כיון שנכנסה לרשות הבעל לנישואין אף שלא נבעלה היא בחנק ומשמע אפילו כניסה בעלמא לרשות הבעל והיינו מסירה.

משנה האב לא חייב במזונות בתו, ור"א בן עזריה דרש לפני חכמים בכרם ביבנה שלומדים את זה ממה ששנינו הבנים ירשו והבנות יזונו, שכמו שירושא היא לאחר מיתת האב כך מזונות הבנות זה לאחר מיתה האב. **גמרא** יש לדייק שבמזונות בתו אינו חייב אך במזונות בנו חייב, ועוד שכתוב אינו חייב אך משמע שיש מצוה, וזה לא כדברי התנאים ששנינו בברייתא שלר"מ מצוה לזון את הבנות וק"ו לבנים העוסקים בתורה ולר' יהודה מצוה לזון את הבנים ק"ו לבנות שלא יהיה זילותא, ור' יוחנן בן ברוקה אומר שחובה לזון את הבנות אחר מיתת האב, ובחייו אין הבנים והבנות ניזונים, ומשנתינו לא כר"מ שלדעתו גם בנים זה רק מצוה, וכן לר' יהודה גם בנים הם במצוה, ולר' יוחנן בן ברוקה אין כלל מצוה, וניתן לבאר שמשנתנו כר"מ והביאור הוא שהאב אינו חייב במזונות בתו וכן בבנו, אך יש מצוה בבתו וק"ו בבנים, וכתוב בתו לחדש שגם בבתו זה רק מצוה, **עמוד ב** או שהמשנה כר' יהודה והביאור הוא שהאב לא חייב במזונות בתו וכ"ש בנו אך יש מצוה בבנו וק"ו בבתו והחידוש הוא שגם בבתו אינו חובה, או שהמשנה כר' יוחנן בן ברוקה ויש לבאר שהאב אינו חייב במזונות בתו וכן בנו וגם מצוה אין בכך וכתוב אינו חייב אגב הסיפא שלאחר מיתה יש חובה ובחייו אין חובה ואף לא מצוה.

ר' **אילעא** אומר בשם ר"ל שאמר בשם ר' יהודה בר' חנינא שתקנו באושא שאדם יזון בניו ובנותיו כשהם קטנים, והסתפקו האם הלכה כמותו, ויש להוכיח שכשבאו לפני רב יהודה במקרים שהאב לא רצה לזון אמר רב יהודה התנין ילדה והיא מטילה את ילדיה על בני העיר, ורב חסדא היה אומר שיכפו מכתשת על פיה בציבור והוא יעמוד עליה ויכריז שהעורב רוצה בניו ואני לא רוצה בהם, ולכאורה העורב לא זן בניו כמו שכתוב **לבני** עורב אשר יקראו, ויש לומר שרק כשגוזליהם לבנים הם לא זנים אותם שאינם מכירים בהם ואחר שמשחירים הם מכירים בהם, כשהגיע מקרה כזה לרבא היה אומר האם נח לך שיוזנו בניך מצדקה, וכ"ז כשאינו אמיד, ובאדם אמיד כופים אותו לזון בניו, כמו שרבא כפה את רב נתן בר אמי שיתן ד' מאות זוז לצדקה.

ר' **אילעא** אומר בשם ר"ל שתקנו באושא שהכותב נכסיו לבניו הוא ואשתו ניזונים מהם ור' זירא או ר' שמואל בר נחמני הקשו שלמדנו שאלמנתו ניזונת מנכסיו ק"ו הוא ואשתו, שרבין שלח באגרתו שמי שמת והניח אלמנתו ובתה האלמנה ניזונת מנכסיו וכשנשאת הבת האלמנה ניזונת מנכסיו, ואם מתה הבת אמר ר'

יהודה בן אחותו של ר' יוסי בר' חנינא שהיה מעשה כזה על ידו ואמרו לו שאלמנה ניזונת וא"כ ק"ו שהוא ואשתו ניזונים, ויש לדחות שבאלמנה אין מי שיטרח, אך כאן שהוא חי הוא יכול לטרוח לעצמו ולאשתו, קמ"ל שהוא אוכל עם אשתו בנכסים.

הסתפקו האם ההלכה כר' אילעא, ולכאורה יש להביא ראיה שר' חנינא ור' יונתן עמדו ובה אדם אחד ונישק את רגלי ר' יונתן והוא שאל אותו על מה זה ואמר לו שהוא כתב את נכסיו לבניו

דף נ ור' יונתן כפה אותם לזון אותו, ומשמע שאין זה מן הדין ולכן היה צריך לכפותם שאם זה מן הדין מדוע צריך לכפותם.

ר' אילעא אומר שתקנו באושא שאין לבזבז לעניים יותר מחומש וכן שנינו כבריייתא שאין לבזבז יותר מחומש כדי שלא יצטרך לבריות, והיה מעשה שאדם אחד ביקש לבזבז יותר מחומש ולא הניח לו חבירו והוא ר' ישבב או שר' ישבב ביקש לבזבז וחבירו שהוא ר"ע לא הניח לו לבזבז, ור"נ או רב אחא בר יעקב למד מהפסוק **וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך** ומשמע חומש, אך לכאורה המעשר השני הוא פחות מהראשון, ואמר רב אשי שעשר כמו אעשרנו, שהמעשר השני כמו הראשון.

רב שימי אומר שהשמועות של ר' אילעא מתמעטות והולכות שבתחילה הביא בשם שנים ואח"כ בשם אחד ואח"כ בשם עצמו, והסימן לשמועות אלו קטנים כתבו ובזבזו.

רב יצחק אומר שתקנו באושא שאדם יגלגל עם בנו בנחת עד בן י"ב ואח"כ כופה אותו ויורד לחייו בפרנסתו, אך קשה שרב אמר לרב שילא שלימד תינוקות, שעד בן שש לא יקבל ואח"כ יספה לו כמו שור, ויש לומר שאמנם יספה לו כשור אך לא ירד לחייו עד בן י"ב, ועוד יש לחלק שלמקרא זה מבין שש ולמשנה מבין י"ב, כמו שאמר אביי בשם אומנתו שבן שש למקרא, ובן י' למשנה, ומבין י"ג לתענית מעת לעת, וקטנה מבת י"ב לתענית, ועוד אמר אביי בשם אומנתו שבן שש שעקצו עקרב לא יחיה, ורפואתו מרה של דיה לבנה בשכר לשוף אותו ולהשקותו, וכן בן שנה שעקצתו דבורה כשנעשה בן שנה לא יחיה ורפואתו סיב הגדל סביב הדקל במים וישופו אותו וישקו ממנו.

רב קטינא אומר שהמכניס בנו ללימוד פחות מבן שש רץ אחריו להבריאו ואינו מגיעו מחולשתו, וללישנא בתרא חביריו לא מגיעים לפקחות בתורה כמותו ושני הדברים קיימים שאמנם הוא חלש אך הוא לומד יותר מכולם, וללישנא בתרא בכחוש לא יכניסונו ובבריא יכניסונו.

ר' יוסי בר' חנינא אומר שתקנו באושא שאשה שמכרה בנכסי מילוג בחיי בעלה ומתה בעלה מוציא מהלקוחות, רב יצחק בר יוסף ראה שר' אבהו עמד באסיפה באושא ושאל אותו מי הוא בעל השמועה באושא אמר לו ר' יוסי בר חנינא ושנה ממנו מ' פעמים והיה כמונח בכיסו.

נאמר בפסוק אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת, ולכאורה מה שייך צדקה בכל עת ודרשו רבותינו ביבנה או ר"א, שזה נאמר על הזן בניו ובנותיו כשהם קטנים, ור' שמואל בר נחמני אמר שזה נאמר על המגדל יתום או יתומה בביתו ומשיאם.

נאמר בפסוק הון ועושר בביתו צדקתו עומדת לעד, נחלקו רב הונא ורב חסדא אם זה נאמר על הלומד תורה ומלמדה או שזה נאמר על הכותב תורה נביאים וכתובים משאילם לאחרים.

ריב"ל דרש בפסוק **וראה בנים לבניך שלום על ישראל** שכיון שאתה רואה בנים לבניך אז שלום על ישראל שלא יזדקקו לחליצה ויבום, ור' שמואל בר נחמני דרש שכיון שיש בנים לבניך שלום על דייני ישראל שלא יריבו בירושה.

עמוד ב רב יוסף ישב לפני רב המנונא ואמר רב המנונא שכמו שבנים יורשים רק מקרקע כך הבנות אוכלות רק מקרקע וכולם דברו עליו, עוד אמר שמי שלא הוריש קרקע אין בניו יורשים אותו, אמר רב יוסף שאולי כוונתו על כתובת בנים זכרים אמר לו רב המנונא אתה אדם גדול ויודע על מה אני מדבר.

רב חייא בר יוסף אמר שרב פרנס אפילו מחיטים שבעלייה, והסתפקו אם הכוונה על פרנסת נדוניא והכוונה היא שרב פרנס מעליית האב כדברי שמואל שלפרנסה שמים באב או שהכוונה למזונות והיינו מדברים טובים שנאמרו בעלייה, כמו שאמר רב

יצחק בר יוסף שתקנו בעלייה שבנות ניזונות ממטלטלים, ויש להוכיח שבידי ר' בנאי אחיו של ר' חייא בר אבא היו מטלטלין של יתומים ושמואל אמר שיזונו מהם, ולכאורה הכוונה למזונות ממש כרב יצחק בר יוסף, ויש לדחות שהכוונה לפרנסת נדוניא ושמואל לשיטתו ששמים באב, והיה מעשה כזה בנהרדעא ושמו הדיינים ממטלטלין, וכן גבה רב חנא בר ביזנא בפומבדיתא ואמר ר"נ שיחזירו, ואם לא הוא יגבה מהם את ביתם, ור' אמי ור' אסי רצו לגבות ממטלטלין אמר להם ר' יעקב בר אידי שבדבר שר' יוחנן ור"ל לא עשו מעשה אתם רוצים לעשות מעשה, וכן ר' אלעזר רצה לגבות ממטלטלין אמר לו ר"ש בן אליקים שיודע אני שזה לא מהדין אלא מרחמנות אך תימנע מכך שמא יקבעו התלמידים הלכה לדורות, והיה מקרה שבא לפני רב יוסף והוא אמר שיגבו לבת מתמרים שעל המחצלת ואמר לו אביי שלבעל חוב לא היה גובה מהם, אמר לו רב יוסף שהוא התכוון לתמרים שראויים ליפול על המחצלת, **דף נא** אמר אביי שכל העומד ליגזו כגזו דמי וזה כמטלטלין, אמר רב יוסף שכוונתו לכאלה שעדיין צריכים לדקל והם כקרקע.

יתום ויתומה באו לפני רבא ואמר רבא שיעלו מזונות ליתום בשביל היתומה שתזון עמו אמרו לו התלמידים הרי אמרת שגובים לאכילת בנות רק מקרקע ולא ממטלטלין וכן לכתובה ופרנסה, אמר רבא וכי אם הוא רצה שפחה לשמשו האם לא נותנים לו וכאן יש את ב' הדברים שהיא גם אחותו ומשמשת אותו.

לרבי מוציאין למזון האשה והבנות בין מנכסים שיש להם אחריות בין שאין להם אחריות, ולר"ש בן אלעזר מוציאים מהבנים לבנות מנכסים שיש להם אחריות וכן לבנות מהבנות ולבנים מהבנים ולבנים מהבנות בנכסים מרובים, אך לא לבנים מהבנות בנכסים מועטים, ומנכסים שאין להם אחריות מוציאים לבנים מהבנים ולבנות מהבנות, וכן לבנים מהבנות אך לא לבנות מהבנים, ואף שתמיד הלכה כרבי מחבירו כאן הלכה כר"ש בן אלעזר כדברי רבא שלהלכה גובים מקרקע ולא ממטלטלין בין לכתובה בין למזונות בין לפרנסה.

משנה כשלא כתב לאשה כתובה בכ"ז בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה כי הוא תנאי ב"ד ואם כתב לה שדה ששוה מנה במקום מאתים זוז ולא כתב לה כל נכסי אחראים בכתובה בכ"ז יתן לה מאתים זוז שהוא תנאי ב"ד, וכן גם אם לא כתב שאם ישבו אותה יפדה אותה ויחזירה לו לאשה, ובכנהנת שיחזירה למדינתה בכ"ז חייב, שהוא תנאי ב"ד, וחייב לפדות ואינו יכול לומר שהיא תקח גט והיא תפדה עצמה בכתובה, אך אם לקתה חייב לרפאותה ויכול לומר שתקח גיטה וכתובתה ותרפא עצמה.

גמרא לכאורה הרישא במשנה היא כר"מ שאומר שהפוחת לכתולה ממאתים ואלמנה ממנה בעילתו בעילת זנות, אך לר' יהודה יכול לכתוב לכתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי ממך מנה ואלמנה מנה והיא כותבת לו התקבלתי ממך חמישים, אך בסיפא שנינו שאם לא כתב לה אחריות חייב שהוא תנאי ב"ד ולכאורה זה כר' יהודה שאחריות היא טעות סופר כשלא כתב אותה ור"מ סובר שאחריות כשלא כתובה היא לא טעות סופר, שנחלקו במצא שטרי חוב **עמוד ב** שלר"מ אם יש בהן אחריות לא יחזיר שב"ד נפרעים מהם ואם לא כתוב אחריות יחזיר שב"ד לא נפרעים מהם, ולר' יהודה בכל מקרה לא יחזיר כי ב"ד נפרעים, ואין לומר שגם הסיפא במשנה היא כר"מ ויש חילוק בין שטר חוב לכתובה כי ישנה ברייתא שחמשה גובים מבני חורין פירות, שבח פירות, ומקבל לזון בן אשתו ובת אשתו, וגט חוב שאין בו אחריות, וכתובת אשה ללא אחריות, ור"מ הוא הסובר שאחריות היא לא טעות סופר והוא לא מחלק בין כתובת אשה לכל שטר חוב, ויש לומר שהמשנה כר' יהודה וברישא מדובר כשלא כתבה לו התקבלתי, או שהמשנה כר"מ ומה שכתוב בסיפא חייב היינו מבני חורין.

אביו של שמואל אומר שאשת ישראל שנאנסה נאסרה לבעלה שחוששים שאף שתחילתה באונס אך סופה ברצון, והקשה לו רב ששינו במשנתנו שאם נשבתה הוא פודה אותה לו לאשה

ואביו של שמואל שתק, ורב קרא עליו **שרים עצרו במילים וכף ישימו לפיהם** שהוא יכל לענות שהקילו בשבויה, ולשיטת אביו של שמואל התורה התירה אנוסה רק כשאמרו העדים שצווחה מתחילה ועד סוף, ורבא חולק שגם כשתחילתה באונס וסופה ברצון והיא אומרת הניחו לו שגם לולא שנזקק לה היא שוכרתו מותרת כי יצרה התלבש עליה, וכך למדו בברייתא מהפסוק **והיא לא נתפשה אסורה** ואם נתפשה מותרת, ויש שגם בלא נתפשה מותרת והיינו כשתחילתה באונס וסופה ברצון, ובברייתא נוספת שנינו שיש אשה שגם בנתפשה אסורה והיינו אשת כהן.

רב יהודה אמר בשם שמואל בשם ר' ישמעאל שיש שגם כשלא נתפסה מותרת והיינו זו שקדושיה קידושי טעות שיכולה למאן גם כשבנה מורכב על כתפה.

רב יהודה אומר שהנשים שגנבו הגנבים מותרות לבעליהן אמרו לו התלמידים והרי הן מביאות להם לחם אמר להם שזה מחמת יראה, וכן מה שהן משלחות להם חיצים זה מחמת יראה, ואם הם שחררו אותן והן באות מרצונן אסורות.

שנו בברייתא ששבויי מלכות דינן כשבויים וגנובי ליסטים אינם כשבויים, ומה ששנינו להיפך ששל מלכות אינן כשבויים ושל ליסטות כן, יש לחלק שבמלכות כאחשוורוש זה באונס ואילו במלכות בן נצר זה ברצון, ובלסטים כבן נצר אסורות אך בסתם לסטים מותרות ולגבי אחשוורוש בן נצר נקרא לסטים, ולגבי לסטים אחרים בן נצר נקרא מלך.

לאביי כה"ג שנשא אלמנה חייב לפדותה שניתן לקרוא בו בכהנת אחזירך למדינתך,

דף נב אך ממזרת ונתינה לישראל אינו חייב לפדותה שלא ניתן לקרוא בו ואחזירך לי לאשה, ורבא אומר שאם איסור השבי גרם לה חייב לפדותה ואם איסורה מחמת דבר אחר אינו חייב לפדותה, ולכאורה נחלקו במחלוקת התנאים ששנינו במדיר אשתו ונשבת שלר"א פודה ונותן לה כתובתה ולר' יהושע נותן לה כתובתה ואינו פודה, ואמר ר' נתן ששאל את סומכוס לדברי ר' יהושע אם מדובר שנשבתה קודם שהדירה או אחר שהדירה ואמר לו שלא שמע אך נראים הדברים שהדירה ונשבתה אח"כ שאל"כ הוא יערים וידיר אותה אחר שנשבתה, ולכאורה מדובר באשת כהן ואביי כר"א ורבא כר' יהושע, ויש לדחות שמדובר שהיא נדרה ממנו והוא קיים לה שר"א סובר שזה נקרא שהוא הגורם לנדר שנתן אצבע בין שיניה, ור' יהושע סובר שהיא הגורמת, אך לפ"ז מדוע מגיע לה כתובה, ועוד מדוע הסתפק ר' נתן מתי הדירה הרי כשהיא נודרת אין ג"מ אם נדרה קודם השבי או אח"כ, ויש לומר שאביי יפרש שבאלמנה לכה"ג לא נחלקו שחייב לפדותה ובממזרת ונתינה לישראל לא נחלקו שאינו חייב לפדותה ולא נחלקו במדיר אשת כהן שחייב שזה כמו אלמנה לכה"ג, ונחלקו במדיר אשת ישראל שלר"א הולכים אחר ההתחלה שהיתה מותרת לו ולר' יהושע הולכים אחר הסוף, ורבא יפרש שלכו"ע באלמנה לכה"ג וממזרת ונתינה אינו חייב לפדותה, ונחלקו במדיר בין אשת כהן בין אשת ישראל שלר"א הולכים אחר ההתחלה ולר' יהושע הולכים אחר הסוף.

הברייתא אומרת שאם נשבתה בחיי בעלה ומת ובעלה ידע שהיא נשבתה גם היורשים חייבים לפדותה ואם הבעל לא ידע שנשבתה אין היורשים חייבים לפדותה, ולוי רצה לפסוק כברייתא זו אמר לו רב שר' חייא אמר לו שאין הלכה כברייתא זו אלא כמו ששנינו בברייתא אחרת שאם נשבתה אחר מות בעלה היתומים לא חייבים לפדותה וגם כשנשבתה בחיי בעלה אינם חייבים לפדותה כי לא קוראים בה ואושיבך לי לאשה.

שנו בברייתא שאם נשבתה ומבקשים ממנו עד עשרה בדמיה, פעם אחת פודה ומכאן ואילך אם רצה פודה ואם לא לא פודה, **עמוד ב** ולרשב"ג אין פודים שבויים יותר מכדי דמיהם מפני תיקון העולם ומשמע שכדי דמיהם פודים גם כשהפדיה יותר מכתובתה, וישנה ברייתא שאם נשבתה ומבקשים ממנו עד עשרה מהכתובה פעם ראשונה פודה ואח"כ אם רצה פודה ואם לא רצה אינו פודה ולרשב"ג פודה רק אם הפדיה ככתובתה ואם

היא יותר מכתובתה אינו פודה, ויש לומר שרשב"ג סובר ב' קולות בפדיית האשה.

שנו בברייתא שאלמנה שניזונת מהיתומים וצריכה רפואה זה כמזונות, ולרשב"ג ברפואה שיש לה קצבה מתרפאת מהכתובה ושאין לה קצבה זה כמזונות, ור' יוחנן אומר שהקזת דם בא"י זה כרפואה שאין לה קצבה, לקרובו של ר' יוחנן היתה אשת האב שהיתה צריכה רפואה כל יום ובאו לפני ר' יוחנן ואמר שיקצבו לה משהו לרופא, ואח"כ אמר ר' יוחנן שעשה עצמו כעורכי הדיינים, ובתחלה כשנתן העצה הוא סבר מבשרך אל תתעלם, ואח"כ הוא סבר שאדם חשוב לא צריך להתערב בזה.

משנה אם לא כתב לאשה בנים זכרים שיהיו לך ממני הם ירשו כסף כתובתך יותר מחלקם עם אחיהם בכ"ז חייב שהוא תנאי ב"ד, וכן אם לא כתב שהנקבות שיהיו לך ממני ישבו בביתי ויזונו מנכסי עד שינשאו, חייב שזה תנאי ב"ד, וכן אם לא כתב שתשבי בביתי ותזוני מנכסי כל זמן אלמנותך חייב שהוא תנאי ב"ד, וכן כתבו אנשי ירושלים, ואנשי יהודה היו כותבים עד שירצו יורשים לתת לך כתובתך ולכן אם רצו היורשים לתת לה כתובה יתנו ולא יזונו אותה. **גמרא** ר' יוחנן אמר בשם רשב"י שתקנו כתובת בנין דכרין כדי שאדם יקפוץ ויתן לבתו כבנו, ולכאורה קשה איך חכמים תקנו ירושה לבת במקום שהתורה לא תקנה ירושה, ויש לומר שגם זה מדאורייתא שכתוב **קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ובנותיכם תתנו לאנשים**, ולכאורה בנים זה בידו שהוא מחפש לו אשה, אך איך הבנות בידו, אלא שילבישה ויכסנה כדי שיקפצו עליה וינשאו לה, ואמרו אביי ורבא שהשיעור הוא עד עישור הנכסים, ואין לומר שיירשו רק מה שמהאב ולא כתובת הבעל, שא"כ האב ימנע מלכתוב לבתו, ואין לומר שכשהאב כתב יכתוב הבעל ואם לא האב כתב לא יכתוב הבעל שרבנן לא חילקו בתקנתן, ואין לומר שבת בין הבנים תירש כתובת בנין דכרין כי עשו את זה כנחלה ולא תקנו בבת בין הבנות שלא חילקו רבנן בתקנתן, ולא גובה ממטלטלין שחכמים עשאוה ככתובה ולא גובה ממשועבדים שעשו את זה כירושה ואין לומר שיקבלו כתובה זו גם כשאין מותר דינר בירושה שרבנן לא תקנו כשלא מתקיים ירושה דאורייתא.

רב פפא רצה להשיא את בנו לבת אבא סוראה וכשהלך לכתוב את הכתובה שמע יהודה בר מרימר והלך עמו, וכשהגיעו לפתח של אבא סוראה רצה להפרד ממנו אמר לו רב פפא שיכנס עמו,